

ЕПІСТОЛЯРНА СПАДЩИНА

Яким Горак

ЕПІСТОЛЯРНІ ДОКУМЕНТИ ДО ІСТОРІЇ ДРОГОБИЦЬКОГО ЧАСОПISУ «БОЯН» (1929–1930 рр.)

У домашньому архіві Станіслава Людкевича, який нині становить основу фондової збірки Меморіального музею композитора у Львові, зберігається низка епістолярних документів, що стосуються півторарічного видання дрогобицького музичного часопису «Боян». На чільному місці серед них – листи ініціатора і редактора часопису о. Северина Сапруна до С. Людкевича, яких в архіві композитора збережено назагал 76, з них на час видання журналу (1929–1930 рр.) припадає 35 листів (12 з року 1929 і 23 – з 1930). Зазвичай справи журналу обговорюються в листах всуміш з іншими справами, опосередковано пов'язаними (справа «Союзу Українських Хорів», видання Музичним товариством ім. М. Лисенка свого друкованого органу «Музичного вістника»), або й не пов'язаними з виданням зовсім (організації і проведення навчального процесу у Дрогобицькій філії Вищого музичного інституту, директором якого був С. Сапрус). Документальну цінність для історії видання часопису «Боян» становлять також збережені фрагменти листування інших осіб з С. Людкевичем чи С. Сапрунком, які в різній мірі співпрацювали з редакцією, були авторами дописів чи просто цікавилися виданням. Усі ці листи висвітлюють передумови появи журналу, дають можливість простежити іноді невідомі деталі видавничого процесу – підбір автури і кореспондентів, вироблення тематичних напрямків публікацій, робота над матеріалами тощо. Актуальність цих матеріалів зумовлена ще й тим, що в існуючій музикознавчій літературі згадується факт видання «Бояну», використовуються публікації з журналу, але історія його видання, передумови і колізії видавничої праці не висвітлюється. Цією публікацією вводимо в науковий обіг лише невелику частину цих документів у повному тексті (дивись додаток до цієї статті), решту, яка ще потребує публікації в майбутньому, лише згадуємо і вказуємо частково в контексті різних напрямків роботи редакції видання.

Історія заснування журналу документується від засідання виділу Музичного товариства ім. М. Лисенка у Львові 20 січня 1927 р. На ньому обговорювався лист з Дрогобицької філії, в якому ставилася потреба видання музичного часопису «з начеркненням загальної програми роботи та запевнення покриття всіх коштів видання. Подібне письмо надіслано також зі Стрия»¹. Протокол засідання вказує, що редакторство часопису дрогобиччани прагнули віддати С. Людкевичеві, але той «вагався прийняти на себе обов'язки редактора», а виділ проявив пасивність і нічого конкретного не вирішив. Який саме лист обговорювався на засіданні невідомо, але дуже схожий зміст, проблеми звучать у листі С. Сапруна, датованому 26 січня 1927 р. (№ 1 в нашій публікації), в якому дрогобицький директор викладає проєкт структури

¹ Книга протоколів Музичного товариства імені Миколи Лисенка (1922–1939 рр.). Упоряд. Я. Горак. Львів: Априорі, 2019. С. 88.

видання з чотирьох частин: науково-музична (1–2 статті), шкільна (присвячена справі Музичного інституту), 3) хроніка, 4) положення, комунікати і т.д. «Точку 3 і 4 я відважився на навіть в цілості перебрати на себе, – пише С. Сапрун у листі, – і в той спосіб облегчити В[исоко]п[оважаного] п[ана] Доктора. Часть друга мусить походити з Інспекторату, котрої тягар властиво буде полягати на зорганізованні звітів. Головний тягар, який би припав на п[ана] Доктора, се була би часть I. І коли Ви, п[ане] Доктор, ласкаві і згідні нею заняти ся, то я з повною надією гляджу вперед і вірю в успіх праці сеї».

Лист С. Сапруна з 18 квітня 1929 р. (№ 2) інформує про вихід першого номера журналу: «Со страхом і трепетом» випускаємо по 1.V перше число співацького місячника п[ід] з[аголовком] «Боян». – Можливо що заломимо ся – але се залежить вже не від нас, тільки від того, чи схочуть нам надсилати матеріяли, і чи хоч трохи схочуть купувати. На дефіцит ми є приготовані. В імені «Дрогобицького Бояну» звертаю ся до В[исоко]п[оважаного] Доктора ласкаво нам допомогти ласкавими увагами, порадами, вказівками, а час до часу вступною статією». Як вказують наведені цитати, С. Сапрун дуже розраховував на різносторонню допомогу С. Людкевича у веденні журналу. І справді, листування свідчить, що С. Сапрун детально радився у С. Людкевича як в адміністративно-фінансових питаннях ведення видання, але й щодо відбору матеріалів для друку, надсилав його матеріали для перегляду, пропонував їх рубрикацію у журналі. Ймовірно це дало підстави З. Штундер говорити про те, що С. Людкевич займався редагуванням часопису².

У 1929 р. вийшло 7 чисел часопису позначеного як «місячник для співацьких і музичних справ»³. У редакційній статті першого номера часопису його метою зазначено «заспокоїти потреби наших аматорських хорів так місцевих, як і сільських». Тут же дано тематичні напрямки майбутніх дописів журналу: загально-музичний, дидактичний, організаційний, дописи і хроніка. Наповнення часопису становили інформації дописів про львівське музичне товариство та діяльність його філій, фахові проблемні статті різної тематики (про діяльність хорів і функціонування «Союзу Українських Хорів», на музично-теоретичні та музично-історичні теми), хроніка музичного життя краю.

Згодом, оглядаючись на перше півріччя існування часопису, у редакційній статті констатувалося, що «появу «Бояна» в червні 1929 р. в Дрогобичі викликала не якийсь означений плян або якась точно обдумана програма роботи. Ми не мали ще ніяких звязків, ніякого реального образу нашого співочого життя і тому трудно було нам ставити строгу напрямку в нашій праці (тим більше, що праця ця виходила не із центра, а з бічної галузки нашого музикального організму в межах Польщі). Тому перші числа «Бояна» – це було радше шукання шляхів роботи»⁴.

Офіційно редактором видання на початках вказувався Володимир Сольчаник, хоч лєвова частка матеріалів постачалася С. Сапруном, згодом зазначалися офіційно обидва прізвища редакторів. У листах до С. Людкевича, з червня 1929 р. почавши, С. Сапрун неодноразово згадує редакційну колегію часопису, яка приблизно з весни

² Штундер З. *Станіслав Людкевич. Життя і творчість*. Т. 1: (1879–1939). Львів: ПП «Бінар–2000», 2005. С.333.

³ Від Редакції. *Боян*. 1929/1. С. 1–2.

⁴ Від Редакції. *Боян*. 1930/1. Львів-Дрогобич, 1930. С. 1. Підписано: Редакція.

1930 р. була розширена за вказівкою С. Людкевича (вперше про це – у листі від 13 лютого 1930 р.), а в листі від 17 березня 1930 р. ділиться з С. Людкевичем ідеєю створення навіть кооперативу «Місячник „Боян”». Почавши з другого числа 1930 р., у вихідних даних видання вказувалося, що місячник виходить «під редакцією Колегії», хоч поіменно її склад, крім двох редакторів, не називається, а вказується адміністратором Михайло Іваненко.

Від початків виходу журналу редакція проводила роботу в напрямку залучення авторів до співпраці. Згаданий лист з 18 квітня 1929 р. фіксує також домовленості С. Сапруна з І. Гриневецьким, Б. Кудриком, О. Залеським щодо постачання журналу матеріалами. Згодом, в листі до С. Людкевича від 30 грудня 1929 р. С. Сапрун просив інспектора поговорити з Б. Кудриком про низку статей для журналу з історії української музики, але останній не подав жодних матеріалів. Назагал, впродовж часу виходу журналу редакції вдалося згуртувати поважних і авторитетних галицьких авторів-музикознавців, матеріали яких виповнювали зміст часопису, серед них Осипа Хомінського, Володимира Сольчаника, Василя Барвінського, Іларіона Гриневецького, Станіслава Людкевича, Осипа Залеського. Листи до С. Людкевича вказують, що вівся епістолярний діалог з представниками української діаспори щодо їх участі в журналі. У листі до композитора від 10 лютого 1930 р. (№ 4) йдеться про листування з Федором Шешком з Праги (названий спочатку помилково Шешенком). Цікаво, що серед домашнього архіву С. Людкевича зберігся автограф одного листа Федора Шешка з Праги, датованого 5 лютим 1930 р. (№ 9 у нашій публікації), про який говорить у своєму листі С. Сапрун. У листі прочитується ініціатива дрогобицької редакції залучити Ф. Шешка до ведення бібліографії у журналі. Вважається, що це лист до С. Людкевича, але в листі Ф. Шешко звертається до адресата «Високоповажаний Пане Редакторе!», що промовляє за тим, що він адресований власне С. Сапрунові як редакторові «Бояна». Лист документує незнані досі у музикознавстві контакти Ф. Шешка з журналом «Боян». У листі з середини вересня 1929 р. С. Сапрун згадував про листи до нього музикознавця Павла Маценка, а в листі від 27 липня 1930 р. просив С. Людкевича переслати йому статтю П. Маценка про Д. Бортнянського (її не опубліковано в журналі). Крім того, у листі від 30 квітня 1930 р. С. Сапрун повідомляв С. Людкевича про листи з Америки з обіцяною фінансової допомоги, а в самому часописі за посередництва, мабуть, Михайла Гайворонського з'являються хронікальні дописи про українське музичне життя на американському континенті.

На засіданні виділу Музичного товариства ім. М. Лисенка 4 листопада 1929 р. офіційно створено як секцію Музичного товариства ім. М. Лисенка «Союз Українських Хорів» для об'єднання українських хорових організацій і плекання хорового співу. Северин Сапрун став промотором заснування «Союзу...», не раз у публікаціях преси осмислюючи різні завдання майбутньої спілки. З 1930 році видання декларувалося як «місячник для організації укр[аїнських] хорів». У редакційному дописі на початку року висловлювалася надія, що часопис стане органом цієї спілки. У такому новому статусі впродовж 1930 р. було опубліковано 12 номерів журналу. У них неодноразово піднімалася тема «Союзу Українських Хорів» і проблематика майбутніх публікацій знаходила свій відгомін у листах С. Сапруна до С. Людкевича. Зокрема в одному недатованому листі з 1930 р. редактор часопису

вперше озвучує ідею створення районних «Союзів», передбачивши б таких спілок з центрами у відповідних районних містечках. Ця ідея стала матеріалом допису С. Сапруна «На тему Співочого Союзу» (у № 2 журналу) і викликала статтю у відповідь І. Гриневецького «Союз українських хорів (Декілька завваг в цій справі)» (у № 3), а остаточно була втілена у життя 2 липня 1930 р. на першому з'їзді «Союзу...», на якому, супроти первісно задуманих 6 районних «Союзів...», було створено лише три.

Пов'язаний з осмисленням «Бояна» як органу «Союзу Українських Хорів» недовіваний лист С. Сапруна до С. Людкевича (№ 5 у нашій публікації), який, судячи зі змісту, відноситься до початку 1930 р. і містить запрошення до участі в журналі з акцентом на потребі висвітлення «співочого музичного життя». До листа долучена розроблена редактором схема написання відгуку на концерт хору, яка свідчить про ґрунтовність і правильність організації С. Сапруном дописування в журналі: організація постійних кореспондентів «на місцях» і належна згідно детальність допису, розрахована на фахового дописувача, забезпечувала б журналу солідність і повноту висвітлення музичного життя. Серед архіву С. Людкевича зберігся один непідписаний лист з Борислава від 23 січня 1930 р. до редакції «Бояна» (№ 8 у нашій публікації) з розповіддю про «Бориславський Боян», але він не був опублікований.

У листі з 8 травня 1930 р., повідомляючи С. Людкевича про концерт «Дрогобицького Бояна» в Стрию, автор листа ділиться наміром скликати невелику нараду в справі «Союзу...» і запрошує до участі композитора. Але С. Людкевич, хоч і був свідком створення спілки⁵, поставився до неї дуже стримано: поки невідомі документальні свідчення участі композитора в заходах, пов'язаних з «Союзом Українських Хорів». Згодом, у 1934 р. у статті «Рефлексії з нагоди „Фестивалю трубних оркестрів”» він констатував бездіяльність організації⁶. Позиція С. Людкевича була справедлива, бо й справді – «Союз...» не зумів розгорнути діяльності і, в результаті, занепав.

14 грудня 1929 р. у Львові в малому залі Музичного товариства ім. М. Лисенка відбулася нарада «найвизначніших діячів на співочому й музичному полі», на якій відбулася дискусія щодо дальшого спрямування журналу. Лист-записка С. Сапруна до С. Людкевича від 21 грудня 1929 р. з проханням відповіді на лист «в справі анкети „Бояна”» дає підстави припускати, що С. Людкевича чи теж запрошували до участі в обговоренні, чи якимсь іншими чином він був дотичний до цієї наради, але достеменного документального підтвердження його участі в нараді поки немає.

Наслідком дискусії стало рішення про популярний напрям видання, а також підкреслювалося потребу створення фахового музичного видання⁷.

Спробу такого фахового видання було здійснено Музичним товариством імені М. Лисенка у Львові: на своєму засіданні 17 березня 1930 р. виділ товариства вирішив

⁵ У домашньому архіві С. Людкевича зберігся машинопис «Правильника Союзу Українських Хорів» (Інв. № 3094). Його текст повністю опубліковано: Горак Я. Музичне товариство імені М. Лисенка та Вищий музичний інститут у Львові в 20–30-х роках ХХ століття. *Книга протоколів Музичного товариства ...* С. 673–675.

⁶ Див.: Людкевич С. Рефлексії з нагоди «Фестивалю трубних оркестрів» у Львові». В кн.: Людкевич С. *Дослідження, статті, рецензії, виступи* / Упоряд., редакція, переклади З. Штундер. Т. 2. Львів: Видавництво М. Коць, 2000. С. 387.

⁷ Від Редакції. *Боян*. 1930/1. С. 1. Підписано: Редакція.

видавати як свій друкований орган часопис «Музичний вістник»⁸, відповідальним редактором якого став Іларіон Гриневецький. Часопис, на думку видавців, мав бути в першу чергу присвячений шкільним справам Вищого музичного інституту і його філій, служити справі централізації усіх філій – процесу, якому надавалося в той час велике значення. У «Бояні» окремо повідомлялося про вихід першого номеру львівського журналу⁹, а окремо опубліковано допис «Від Редакції» «Музичного Вістника» (№ 4–5 журналу).

Кілька листів С. Сапруна до С. Людкевича свідчать, що композитор радився в автора листів не тільки щодо технічних питань для львівського видання (вибір друкарні, кількість тиражу і ціна за нього тощо), але й щодо поділу матеріалу між обома часописами для уникнення конкуренції обох видань. Очевидно, такі пропозиції диктувалися й тяжким фінансовим станом обох часописів, бажанням якось зекономити, аби не втратити видання Упокорена позиція С. Сапруна висловлена у його листі до інспектора від 25 березня 1930 р. (№ 6 у нашій публікації), він готовий навіть цілком усунутися від роботи над «Бояном», або й припинити видання журналу на користь львівського видання. У цьому ж листі, як також і в листі від 2 квітня 1930 р., обговорюється навіть проєкт спільного виходу обох часописів, де «Боян» мав би стати додатком до «Вістника». Проєкт об'єднання двох видань не здійснився. «Музичного вістника» вийшло всього 2 числа, і цей журнал не здобув ні популярності, ні належної автури. З історичної перспективи зазначимо, що відмова від «Бояна» на користь «Музичного Вістника» негативно позначилася б на загальній справі видання музичного часопису. «Боян» давав широку панораму концертного життя, якої не було в «Музичному вістнику», а також не поступався львівському виданню (а може й перевершував його) інформативністю про справи Вищого музичного інституту, його філій і процесу централізації. Так, наприклад, попри принагідні оголошення у шкільних справах, на сторінках «Бояна» був опублікований панорамний «Звіт із діяльності Вищого Музичного Інституту ім. Лисенка і його філій (за р. 1929–1930)», також матеріал про самоосвітній гурток «Домінанта»¹⁰. Серед архіву С. Людкевича зберігся також один лист очільника Яворівської філії Михайла Фільца до редакції журналу від 29 грудня 1929 р. (№ 7 у нашій публікації) дописом про заснування і розгортання діяльності Яворівської філії, однак він опублікований не був – можливо, інформація з нього увійшла у згаданий «Звіт із діяльності...».

У наповненні журналу мали місце кілька важливих, новаторських напрямків опублікованих матеріалів. Передовсім, «Боян» став першим у Галичині єдиним на той час музичним часописом, на сторінках якого, хоч і нечисленно, містилися публікації з обсягу музично-теоретичних дисциплін.

З 1926 року у Вищому музичному інституті вводилося сольфеджіо як окрема навчальна дисципліна. На засіданні Виділу музичного товариства імені М. Лисенка 24 грудня 1926 р. С. Людкевичу було доручено розробку курсу і написання підручника з цієї дисципліни. Як пише С. Людкевич у статті: «Тоді також мусів я мимоволі

⁸ Книга протоколів Музичного товариства ... С. 158.

⁹ Від Редакції. *Боян*. 1930/3. С. 33. Без підпису.

¹⁰ Див.: Звіт із діяльності Вищого Музичного Інституту ім. Лисенка і його філій (за р. 1929–1930). *Боян*. 1930/4–5. С. 53–57. – Підпис: Дирекція В. Муз. Інституту; Самоосвітній гурток «Домінанта». *Боян*. 1930/4–5. С. 61.

стати спеціалістом цього фаху, перестудіювати відносну літературу, а в часі побуту за границею придивитися ближче сій науці в консерваторіях у Празі, Відні й Німеччині»¹¹. Впродовж 1927 р., подорожуючи Європою, С. Людкевич вивчав досвід європейських сольфеджистів, зокрема побував на лекціях сольфеджіо у М. Долежіля та Кімраля у Празі, а 1928 р. контактував з Карлом Гавлічком – автором польського підручника зі сольфеджіо. Наслідком його знайомства з досвідом викладання сольфеджіо став його реферат, виголошений на засіданні Опініюдавчій комісії у Варшаві на початку січня 1929 року. Того ж 1929 р. у вигляді статті його було опубліковано в польському музичному журналі «Muzyka w szkole» (№ 3, 1929 р.)¹².

З ініціативи і прохання С. Сапруна, зафіксованих у листі до С. Людкевича від 20 квітня 1929 р. (№ 3 у нашій публікації), статтю автор переклав, і її під назвою «Критичні замітки в справі науки сольфеджіо й музичного диктанту в музичних школах»¹³ опубліковано в «Бояні».

Важливим починанням у контексті роботи педагогів-теоретиків Вищого музичного інституту щодо уніфікації українського ряду музичної термінології стала публікація 1930 р. «Малої музичної енциклопедії»¹⁴ – першої спроби музично-термінологічного словника, який підготував С. Людкевич¹⁵. Лист інспекторові з Дрогобича, датований 5 липня 1930 р від Степана Горницького (№ 10 у нашій публікації), – випускника Вищого музичного інституту, який працював педагогом музично-теоретичних дисциплін у Дрогобицькій філії, – вказує, що в роботі над енциклопедією С. Людкевич користав з допомоги колег-теоретиків. Автор листа надсилає упорядковані ним гасла С. Людкевичу, інформуючи про свій метод роботи над ними. На жаль, невідомо, чи енциклопедія не була завершена С. Людкевичем, чи повний її обсяг не встиг появитися через припинення видання «Бояну». Фрагмент енциклопедії, опублікований в 11 числах часопису, охоплює гасла на літери «А» – «Г», а лист С. Горницького переконує, що гасел було підготовано щонайменше до літери «Л». Зацікавленість енциклопедією неодноразово принагідно виявляє С. Сапрус у низці листів до С. Людкевича (30 грудня 1929 р., недатований лист початку 1930 р., 27 липня 1930 р.). За спогадом В. Витвицького, О. Хомінський не погоджувався з поясненнями

¹¹ Людкевич С. Критичні замітки в справі науки сольфеджіо й музичного диктанту в музичних школах. В кн. Людкевич С. *Дослідження, статті, рецензії виступи...* Т. 2. С. 273.

¹² У коментарях до статті С. Людкевича З. Штундер вказує: «Примірники ж. «Muzyka w szkole», що знаходяться в Науковій бібліотеці ім. В. Стефаника НАН України у Львові, певно належали колись С. Людкевичу, бо в обох його статтях з питань сольфеджіо, поміщених у № 3 і 6, є зроблені його рукою виправлення, викреслені або додані слова й речення» (Людкевич С. *Дослідження статті, рецензії, виступи...* Т. 2. С. 719). Нині згадані примірники журналу в бібліотеці не збереглися.

¹³ Людкевич С. Критичні замітки (Реферат виголошений на засіданні Опініюдавчої Комісії Міністерства Віросповідань і Освіти в справі устрою шкільництва). *Боян*. 1929/2–3. С. 13–16; Критичні замітки в справі науки сольфеджіо й музичного диктанту в музичних школах. *Боян*. 1929/4–5. С. 37–39; № 6. С. 57–59.

¹⁴ [Людкевич С.] Мала музична енциклопедія / Зладив Ч.В. *Боян: місячник для організації укр. хорів*. Рік II. № 1. Львів–Дрогобич, 1930/1 (січень). С. 4–6; № 2 (лютий). С. 21–24; № 3 (березень). С. 35–38; № 4–5 (квітень–травень). С. 46–48; № 6–7 (червень–липень). С. 72–75; № 8–9 (серпень–вересень). С. 89–91; № 10–11 (жовтень–падолист). С. 112–114.

¹⁵ Детальніше про ці починання: Горак Я. Історія викладання музично-теоретичних дисциплін у Вищому музичному інституті. *Українська музика*. 2018. № 1 (27). С. 33–34.

поданих в енциклопедії термінів, про що й написав листа до редакції «Бояна»: «З цього приводу, – пише В. Витвицький, – розвинулася тоді довша дискусія, яка у висліді вплинула на охолодження взаємин між обома дискутантами»¹⁶. Згодом, оцінюючи журнал «Боян» у контексті розвитку музичної публіцистики, С. Людкевич вважав публікацію цієї енциклопедії недоліком видання, призначеного для широкого кола читачів¹⁷.

Ще один напрямок – популяризація на сторінках журналу постатей і творчості композиторів зі Наддніпрянської України. Ці публікації, ймовірно, були пов'язані з концертною діяльністю «Дрогобицького Бояна» під керівництвом С. Сапруна. У 1930 р. хор здійснив концертну програму з творів Миколи Леонтовича, з якою виступив у кількох містах Галичини з ознайомчим рефератом про композитора. Нестор Нижанківський опублікував у журналі рецензію на цей концерт¹⁸. У журналі з'явилися також монографічні статті про М. Леонтовича і К. Стеценка¹⁹.

Однією з форм пропагування став також нотний додаток до журналу. У листі до С. Людкевича від 13 лютого 1930 р. дрогобицький редактор обговорює назву і право такого додатку (серед версій – Підручна бібліотека «Редакції Бояна») і право публікацій творів без відома автора. Остаточною назвою нотного додатку до часопису стала «Підручна бібліотека тов[ариства] „Дрогобицький Боян”». Під такою назвою були опубліковані обробки народних пісень Олександра Кошиця «Ой у полі та й Баришполі» (до № 2–3 1929 р.) і «За шуміла ліщинонька» (до № 2 за 1930 р.).

Отже, навіть побіжний перегляд і публікація невеликої частини епістолярних матеріалів, автографи яких зберігаються у фондах меморіального музею С. Людкевича у Львові, розкривають нові деталі у видавничій історії часопису «Боян». Поставши з ініціативи «Дрогобицького Бояну», силами С. Сапруна за підтримки і постійної допомоги і консультації С. Людкевича вдалося створити часопис, довкола якого згуртувалася плеяда потужних авторів, і який давав доволі широкий зріз музичного життя не лише Галичини, але й української еміграції в Америці. Для цього редакція журналу налагодила своєрідну систему кореспондентів-дописувачів на місцях, поставила перед ними чіткі вимоги до висвітлення подій на сторінках журналу. Видання популяризувало на своїх сторінках і в нотних додатках творчість наддніпрянських композиторів, чи не першим у музичній культурі Галичини публікувало музично-теоретичні праці та праці з теорії диригентури. Листування висвітлює зміни статусу журналу, його співвідношення з іншими музичними виданнями того часу, його міцну пов'язаність з одного боку зі справою розвитку музичної освіти (з Музичним товариством ім. М. Лисенка та Вищим музичним інститутом), з іншого – з хоровим рухом («Союз Українських Хорів»).

¹⁶ Витвицький В. *Музичними шляхами: Спогади*. Сучасність, 1989. С. 57.

¹⁷ Людкевич С. Огляд нашої музичної публіцистики в Галичині. В кн.: Людкевич С. *Дослідження, статті, рецензії, виступи...* Т. 2. С. 397.

¹⁸ [Нижанківський Н.] Концерти Дрогобицького Бояна (Допись). *Боян*. 1930/4–5. С. 48. Підписано: Р. Отсен.

¹⁹ Український пісняр Микола Дмитрович Леонтович (1867–1921). *Боян*. 1930/1. С. 2–3. Підписано: М. Т. Луцьк; Кирило Стеценко (1882–1922). *Боян*. 1930/6–7. С. 69–72. Без підпису автора.

Додаток

І. Вибрані листи Северина Сапруна до Станіслава Людкевича

№ 1

Високоповажаний Пане Інспектор!

Карточку з Ярослава я одержав. Одначе в справі Муз[ичного] час[опису] з Виділу я не одержав до нині ніякої відповіді. Труднощі ставляні тими, котрі повинні сю справу облегчувати і її сприяти, бо до того вони покликані – мене зовсім не зражують. Се найкрасший доказ, після мене, як дуже у нас треба музичної часописи, щоби те дике поле, яке наша Галичина у сфері музики представляє, – полоти і управляти. В овочі не сумніваю ся, а на матеріяльнім заробку мені не залежить.

Проте, як що В[исоко]Пов[ажаний] п[ан] Доктор згідні подати мені свою руку і допомогти, – то справа обійдеться без всіх інших. У Львові буду на концерті Колесівної²⁰ – тож про все докладніше буде можна устно поговорити. На разі до двох днів вишлю звіт з р. 1925/26.

Тут друкарня хоче за 8 сторін формату кварти за 500 чисел – 250 зол[отих]. Не знаю чи то є много.

Мій плян такий:

Часопись обіймає:

1. Часть науково-музичну (одна або дві статі)
2. Часть шкільна (Всі справи дотично наших Інститутів)
3. Музична Хроніка.
4. Положення, комунікати, музичний веселий куток і т.д.

Точку 3 і 4 я відваживби ся навіть в цілости перебрати на себе і в той спосіб облегчити В[исоко]п[оважаного] п[ана] Доктора.

Часть друга мусить походити з Інспекторату, котрої тягар властиво буде полягати на zorganizованні звітів.

Головний тягар, який би припав на п[ана] Доктора се була би часть І.

І коли Ви, п[ане] Доктор, ласкаві і згідні нею заняти ся, то я з повною надією гляджу вперед, і вірю в успіх праці сеї.

Прошу ласкаво відповісти, як п[ан] Доктор задивляють ся на ту справу. Єсли треба то я готов єще в тім тижни поїхати до Львова – прошу мені написати чи та ціна 250 зол[отих] яку ставить друкарня не висока. Як у Львові?

Щодо іспитів – то прошу задецидувати²¹, а ми примінімо ся. Єсли добрий 11 і 12, то нехай буде. 11 п'ятниця можнаби взяти фортеп'яно, а 12 субота – скрипки. Зрештою віддаємо децизію в руки п. Інспектора і се буде найлучше: Roma locuta, causa finita²².

Остаю з високим поважанням.

о. С. Сапрун

26 / I 1927

²⁰ Йдеться про концерти у Львові піаністки Любки Колесси, які відбулися 8 і 10 лютого 1927 р. Рецензія: Барвінський В. З концертової салі. З приводу концертів Любки Колесси у Львові. *Діло*. 1927/39. 22 лютого. С. 4.

²¹ Задецидувати – вирішити. Децизія – рішення.

²² Рим висловився, справа закінчилася (лат.).

Львівський меморіальний музей Станіслава Людкевича (далі – ЛММСЛ). – Автограф чорним чорнилом на аркуші паперу (20,6 x 16,8 см), складеному вдвоє. Текст займає 3 сторіночки, четверта – пуста. Аркуш зі слідом поперечного згину.

№ 2

Високоповажаний Пане Доктор!

«Со страхом і трепетом» випускаємо по 1.V перше число співацького місячника п[ід] з[аголовком] «Боян». – Можливо що заломимо ся – але се залежить вже не від нас, тільки від того, чи схочуть нам надсилати матеріяли, і чи хоч трохи схочуть купувати. На дефіцит ми є приготовані.

В імени «Дрогобицького Бояну» звертаю ся до В[исоко]П[оважаного] Доктора ласкаво нам допомогти ласкавими увагами, порадами, вказівками, а час до часу вступною статію.

Охотно відступаємо місце на оголошення шкільні для Муз[ичних] Інститутів – і просимо під тим зглядом взяти нас на увагу.

Приобіцяв нам свою співпрацю мій приятель «Бусьо» Кудрик і проф. І. Гриневецкий, зі Станіславова О. Залеський – і нас тут щось трох чи чотирох. Висилаємо нині завтра зі 100 запрошень до співпраці, може хоч 10 відгукне ся. Запрошення до пренумерати²³ висилаємо завтра. Перше число бємо в 600 примірниках і будемо розсилати де лиш зможемо. Очікуємо від Вас, В[исоко]п[оважаний] п[ане] Доктор, бодай кілька слід заохоти, – бо чуємо ся так, немов би щось недозволеного розпочинали...

Чи не можнаби деякого звіту дістати зі Львова – до хроніки – найзагальнішої. При тій нагоді – прошу при нагоді старання о право прилюдности для Муз[ичних] Інститутів – не забути помянути і тутешню філію. –

14 с[его] м[ісяця] були Заг[альні] Збори (нарешті!) – п[ані] Дроздовську²⁴ вибрали ми почитним членом (Вона тепер у Львові). Як було, так було, але працювала щиро, кілько мала сил і як уміла.

Очікую ласкавої відповіді в справі часописи, прошу о матеріяли та о память з правом прилюдности²⁵ та остаю з високим поважанням

о. Северин Сапрун

Дрогобич, 18. IV. 1929

ЛММСЛ. – Автограф чорним чорнилом на складеному вдвоє пожовклому аркуші паперу (20,9 x 16,9 см). Текст розташований на 3 сторіночках, четверта чиста, порожня. Аркуш зі слідом поперечного згину. По лінії згину третя і четверта сторіночки з правого боку наддерті.

²³ Пренумерата – передплата.

²⁴ Марія Дроздовська (з дому Крушельницька, 1882–1971) – сестра Соломії Крушельницької, дружина адвоката Юліана Дроздовського. Одна із засновниць філії Музичного товариства ім. М. Лисенка у Дрогобичі, перша його очільниця. Працювала педагогом фортепіано у Дрогобицькій філії Вищого Музичного Інституту. Засновниця жіночого кооперативу «Груд» у Дрогобичі, заступниця голови місцевої філії товариства «Союзу Українок». Після Другої світової війни виїхала до США, де замешкала у своїй доньки в Лос-Анжелесі. Там і померла.

²⁵ Право прилюдності філія в Дрогобичі разом з львівською централею і філіями в Стрию, Перемишлі і Станіславові отримала 1928 року.

№ 3

Високоповажаний Пане Доктор!

Реферат п[ана] Доктора, який Ви обіцяли мені прислати, є в березневім числі «Музыка в szkole»²⁶. – Він є свого рода знаменитістю. Чи булиби ласкаві п[ан] Доктор дозволити його помістити в нашій «Бояні» – о се просимо дуже, – і о скільки п[ан] Доктор ласкаво нам дозволять (розуміється зробимо переклад його), то просимо нам дати знати можливо до середини, бо тоді число йде на машину.

Нетерпеливо очікуючи відповіді, остаю з високим поважанням

о. С. Сапрун

20 / IV 1929

ЛММСЛ. – Автограф чорним чорнилом на сіро-коричневій поштової картці (10,4 x 14,7 см), адресованій українською і польською мовами С. Людкевичу до Львова на вул. Крашевського 23.

№ 4

Високоповажаний Пане Доктор!

1. Число січневе вже розсилається. Обгортка щось мені не конче подобалася – кліші гарні – але друкар якось не умів долішні дописи гарно уложити. Треба буде в лютім припилювати.

З дописею чи там написею відвіч[ального] редактора – сталося зле, бо я в основі над дурницями переходжу до порядку дневного – і безоглядно стремлю до ціли, – але важнійше се, що дійсно нігде не пишеся на початку, тільки на кінці. Одначе по листі в тій справі п. Доктора я телефонував до друкаря – а він в тім часі вже мав 8 сторін готових, отже зробив ось що: помістив ще раз на кінці!! – Пропало.

2. Матеріал на лютий вже складається. Чекаю тільки на те що прийде від п[ана] Доктора²⁷. Чому не маю відповіді, що до моєї статі відносно «Союзу»²⁸. – Вона написана на борзі – і очевидно, що їй треба вишліфувати що зроблю – але ходить мені чи подобався помисл сам? Конче прошу о відворотну відповідь.

3. Посилаю до огляду:

а) Дещо з бібліографії

б) Переписку – найлучше «Схеми» помістити в переписці! – Чи так?

4. Посилаю «цікавий» лист Гроха²⁹ – прошу о зворот його – також Степенка з Праги³⁰.

²⁶ Йдеться про реферат С. Людкевича, виголошений на засіданні 3–5 січня 1929 р. Опініюдавчої комісії при польському Міністерстві віросповідань і народної освіти, яке відбулося у Львові. Реферат надрукований у третьому номері 1929 р. польського музично-педагогічного журналу „Музыка в szkole“. Нині цей реферат відомий як стаття «Критичні замітки в справі науки сольфеджіо й музичного диктанту в музичних школах». Згодом, в українському перекладі стаття була передрукована у дрогобицькому місячнику «Боян» 1929 р. (№ 2–3, 4–5, 6).

²⁷ Для лютогового числа «Бояну» 1930 р. С. Людкевич подав рецензію на концерт І. Синенької-Іваницької (опублікований: Дописи. Львів. Боян. 1930/2. С. 25–26. Підпис: Ч. В.)

²⁸ Йдеться, мабуть, про статтю: Сапрун С. На тему Співочого Союзу (Дискусійна стаття). Боян. 1930/2. С. 17–18.

²⁹ Юрій Грох-Грохольський – автор дописів у часописі «Боян».

³⁰ Федір Стешко (1877–1944) – український музикознавець, диригент, педагог родом з Чернігівщини. Навчався в Києві в Софійській духовній школі (1888–1891), брав участь у хорі Михайлівського монастиря, навчався в Духовній семінарії (1892–1897), водночас відвідував і приватну школу С. Блюменфельда. Працював учителем в Тараші на Київщині, навчався

О скільки п[ан] Доктор не увійдуть безпосередно зі Стешком в порозуміння – прошу о його зворот. –

5. Прошу конче усталити і відворотно ласкаво дати знати коли буде іспит з фортеп'яну, бо мушу оголосити. Також що з іспитами у Бориславі? Чи лично там їхати – в такім случаю іспити мусіли би тревати 2 дні. –

Як би тут приїхали – то можна буде за 1 день «перетріпати» (около 60 елевів) (від рана до вечера).

Якщо п[ан] Доктор зарядять, щоби елєви з Борислава (так як все до тепер було) приїхали до Дрогобича (за чим дуже я), то дуже прошу повідомити про се карточкою п[ані] Кулицьку, бо інакше вони будуть переконані, що се я роблю трудности.

Жду вістки. Прошу приїхати в неділю.

З вис[оким] поважанням

о. С. Сапрун

Дрог[обич] 10 / II 1930

ЛММСЛ. – Автограф чорним чорнилом з обох сторін тонкого (цигаркового) пожовклого аркуша паперу (34,3 x 20,7 см) зі слідами поздовжнього і поперечних згинів.

№ 5

[орієнтовно лютий 1930]

Високоповажаний Пане!

Як дізнаєтеся точнійше з редакційної вступної статті січневого числа «БОЯНА» Редакція в послідних часах зробила дещо в цілі приєднання визначних співробітників та взагалі в цілі обновлення програми від Н[ового] Року³¹.

Щоби одначе в будуччині сповнити ролю органу майбутнього Союзу Хорів – мусить Редакція мати часті і сталі звідомлення про співоче і музичне життя всего Краю. – Це може статися тоді – коли Редакції удасться зеднати в кожній більшій місцевости, або бодай в кождім повіті відданого справі дописувателя.

Тому Редакція просить Вас отсим горячо, зволити ласкаво, якнайчастіше, по змозі щомісяця (залежить зрештою від місцевої потреби) надсилати Редакції дописи про муз[ичне] спів[оче] життя тамошньої місцевости і околиці, про його організацію,

у Правничій школі у Петербурзі (1908–1911), одночасно студіюючи історію музики у тамошній консерваторії (у Л. Саккетті). Згодом працював у військовому суді Владивостока, потім у Кам'янці-Подільському в «Народній консерваторії», відтак начальником культурно-освітнього відділу УГА. У 1923–24 рр. студіює у Карловому університеті в Празі музикознавство (у З. Неєдлі і Й. Ферстера), естетику і філософію. Працював викладачем в Українському педагогічному інституті ім. М. Драгоманова в Празі (1923–1933), в Карловому університеті в Празі. Був членом редколегії львівського журналу «Українська музика», ініціював заснування в Празі Музичного товариства. 1936 р. захистив докторську дисертацію у Празі. З ним С. Людкевич був знайомий з 1926 р., коли на його запрошення 4 листопада 1926 р. читав лекцію в Українському педагогічному інституті імені М. Драгоманова про сучасний стан української музики. Автограф листа Ф. Стешка, про який йдеться, зберігся серед домашнього архіву С. Людкевича і датований «Прага 5 лютого 1930» (його публікуємо нижче).

³¹ Від Редакції. *Бояна*. 1930/1. С. 1–2. – Підписано: Редакція. Стаття інформувала про перебіг анкети (наради) в справі дальшої долі «Бояна», яка відбулася 14 грудня 1929 р. у Львові в малому залі Музичного Товариства ім. М. Лисенка.

про життя в спв. Товариствах, про відбуті Концерти (також чужі) як також рецензії з тих Концертів після залученої схеми, долучуючи до такої рецензії конечно програмку.

В надії, що не відмовите нам – позволимо собі в найближчій часі переслати Вам легітимацію – управняючу після прийнятого звичаю до безплатного вступу на всі музичні імпрези.

Редакція очікує Вашої ласкавої відповіді та остає з високим поважанням

о. Северин Сапрун.

ЗАГАЛЬНА

Схема звіту дописувателя з хорового Концерту:

1. Скількість голосів (голосами і загально)
 2. Краска голосів.
 3. Краска хору.
 4. Вирівнання голосів.
 5. Чистота інтонації.
 6. Віддання темпа і динамічних змін.
 7. Уклад хору, зовнішність, карність.
 8. Особа дірігента:
 - а) евент[уальні] особисті дані,
 - б) чи відтворив духа творів –
- Точно після нот і знаків. Чи вийшов поза це – чи ні?

Зі звітом проситься конечно присилати програму³².

ЛММСЛ. – Лист-машинопис на друкарській машинці з чорною стрічкою з одного боку пожовклого надірваного з країв та посередині аркуша (33,5 x 21 см). Підпис в кінці листа – автограф С. Сапруна чорним чорнилом. Над початком тексту у верхньому лівому кутку листа штамп малинового кольору: «Редакція місячника Боян в Дрогобичі». Схема – також машинопис на друкарській машинці з чорною стрічкою з одної сторони пожовклого, пошарпаного і наддертого аркуша (16,7 x 21 см) У верхньому лівому кутку аркуша такий же штамп, як на листі.

№ 6

В[исоко]Пов[ажаний] п[ане] Доктор!

Я Ваш лист дістав і сейчас полагодив все, що Ви казали. Нічого я не змінив – і не буду – а всі рішення залежать виключно від Вас.

Колиби спів[оче] Т[оварист]во «Дрог[обицький] Боян» мало купувати у Муз. Т[оварист]ві ім. Лисенка 200 примірників «Вістника». – по 30 гр. – то наклад випав би 600 зол[отих] + ті 4 чи 8 стор. (також около 100 зол[отих]) отже наклад коштував би 3 рази тільки як коштує звичайно. У нас в кожній іншій друкарні кожда надчисельна сотка аркуша коштує 10 зол[отих], отже випадає менше, – проте друкарня, в котрій має бути битий «Вістник», трохи чи не натягає.

Коли «Вістник» буде мати пр[иміром] 24 сторони, – а «Боян» еще 4 – то хіба зроблять подвійне число «Бояна» (квітень – травень), і може так треба зробити – а тоді смерть «Бояна» відсунеться аж до червня (яка прецінь мусить прийти).

³² У трохи зміненому щодо порядку пунктів вигляді ця схема була опублікована у № 2 «Бояна» за 1930 р. (с. 32).

Що вирішите у Львові – те зробиться тут, я зовсім особисто майже непричастен, – хотівби зовсім усунутися в тім аж до зникнення – а доля «Бояна» – і всего іншого перейде тоді до Центра і попливе усе властивим повним руслом. Проте відпишіть В[исоко]п[оважаний] Доктор конче в справі кооперативи, – бо се здається тепер найважніша справа.

В такім случаю в «Бояні» за квітень-травень вистарчить дати 4 сторінки Боянські, дві з переду, а дві кінцеві – в середині «Вістник». На двох перших сторінках датиби якусь малу статейку натури організаційної на 2 послідних: Календар, бібліограф[афія], Переписка і т.д. Енциклопедії в такім разі не давати, аж в червни – оскільки «Боян» вийде у червні.

Відносно дописи про концерт Леон[товича] в Дрог[обичі]³³ – то не буде мабуть вже місця на неї – краще вичеркнути послідні слова. – Вже було в ділі, то може вистарчить тої слави.

Колиб мав вийти і «Боян» і «Вістник» – в квітні окремо – то правду пишуть, п[ан] Доктор, що се булаб нездорова конкуренція – тільки: хто кому? Найкраще так як пишете – зробити додаток. – Нехай Муз[ичне] Т[овариство] заплатить свій наклад – а ми заплатимо собі безпосередно в друкарні наші надчисельні числа. –

Друкуйте в друкарні Левенкофа в Дрогобичі (дуже добра друкарня, лучша як пр[иміром] Беднарського³⁴). Він хоче за 16 стор. в 1000 прим[ірників]: 288 зол[отих], а кожда сотка понад се по 10 зол[отих] – Зрештою жадна друкарня не повинна взяти більше за надчисельні сотки як по 10 зол[отих] (від 16 стор.) – бо там платиться вже лиш папір і фарбу (а не склад). –

Очікую вирішення і остаю з вис[оким] поважанням

о. Северин Сапрун

Дрог[обич] 25 / III 1930

ЛММСЛ. – Автограф фіолетовим чорнилом на пожовклому аркуші, складеному вдвоє (20,9 x 17 см). Текст займає три сторіночки, четверта – порожня і чиста. Аркуш зі слідом поперечного згину.

II. Листи інших осіб.

№ 7

Михайло Фільц – до Северина Сапруна

Яворів, 29. XII. 929

Високоповажаний Пане О[тче] Редакторе!

Пересилаю дві нотатки про музичне життя в Яворові і прошу її помістити в слідуочім числі «Бояна» зі змінами, які вважатимете за відповідні.

З правдивою пошаною
Д[октор] Михайло Фільц

³³ Йдеться про концерт з творів Миколи Леонтовича, який виконав «Дрогобицький Боян» 16 січня 1930 р. Рецензія на концерт «Дрогобицького Бояна» з творів М. Леонтовича опублікована: [Нижанківський Н.] Концерти Дрогобицького Бояна (Допись). *Боян*. 1930/4–5. С. 48. Підписано: Р. Отсен.

³⁴ Йдеться про друкарню Наукового товариства імені Т. Шевченка у Львові. Беднарський Карло (Кароль, 1848–1911) – фахівець друкарської справи, видатний поліграфіст, багаторічний (з 1878 р. до кінця життя) директор Друкарні НТШ у Львові.

Цікавим було би прочитати звіти з усіх філій «Муз[ичного] Тов[ариства] ім. Лисенка» за рік 1929»³⁵ у Вашім ціннім місячнику враз з числом елевів по інститутах. Ф.

В Яворові оснувалася ще з початком вересня 1929 філія Музичного Товариства ім. Миколи Лисенка. Виділ філії зложений з п[ані] Іванни Кравичевої як голови і пп. Дениса Кульчицького, о. Миколи Кушпіта³⁶, Чопика Миколи, Годованця Кирила, Масевича Володимира і Д[окто]р Володимира Ломінського взявся енергійно до праці.

Відчинено Музичний Інститут, до якого на науку скрипці ходить 11 учнів, а на класу фортепяну ідуть [пропущено в оригіналі. – Я. Г.] елевів. Вчила п[ані] Євгенія Утрисківна (фортепян) і п[ан] Д[окто]р Ломінський (скрипка). Інститут має до порядимості дуже гарний власний льокаль³⁷ і два фортепяни. Наука в інституті дякуючи першорядним силам поставлена дуже гарно, і є надія, що з слідуочими семестрами фреквенція³⁸ інституту побільшить ся.

Новій українській Станиці музичної культури желяємо повних успіхів в праці³⁹.

ЛММСЛ. – Автограф чорним чорнилом на двох аркушах пожовклого паперу. На одному аркуші (16,8 x 20,6 см) з двох сторін написано текст листа. Листок, зі слідом позовжнього згину, надірваний і позовжний зверху і знизу. На другому листку (33,5 x 21 см) з однієї сторони написаний текст довідки про Яворівську філію Вищого Музичного Інституту. Листок зі слідами позовжнього і попережного згинів, надірваний зверху і знизу по лінії позовжнього згину, на перетині згинів утворилася значна дірка.

№ 8

Від невстановленої особи – до редакції журналу «Боян»⁴⁰

Хвальна Редакція

Тому що дорога мені рідна пісня, – я хоч сам не беру участі в співочім житті (ради хліба) – сліджу докладно за всім тим, що на сьому полі у нас діється. Радію зростом співочої культури, а болю (і то дуже), сумнійшими проявами на сьому полі. Дуже зрадів я, коли одержав перше число «Бояна» з р. 1930. Просивби я прислати мені усі попередні числа – а належитість⁴¹ точно вирівняю.

³⁵ Такий звіт був опублікований: Звіт із діяльності Вищого Музичного інституту ім. М. Лисенка і його філій (за р. 1929–1930). *Боян*. 1930/4–5. С. 53–57. Підписано: Дирекція В. Муз. Інститута.

³⁶ Кушпіт Микола (1894–?) – український греко-католицький священник, висвячений 1925 року. Працював адміністратором у Страшевичах (1925–1926) та Коропужі (1926–1927) на Старосамбірщині, а потім кооператором (другим священником) та катехитом у Яворові (1927–1939).

³⁷ Льокаль – приміщення в установі.

³⁸ Фреквенція – відвідування.

³⁹ Надісланий М. Фільцом текст залишився неопублікованим.

⁴⁰ Допис з цього листа у «Бояні» опублікований не був, натомість була опублікована невелика замітка: Хроніка. Організаційний рух. Борислав», яка повідомляла про створення приватного хору у Борислав під керівництвом Теофіля Дуба і констатувала, що «мабуть у звязи з цим – від якогось часу не відбуваються проби в «Борисл. Бояні» – колись одним із незлих хорів» (*Боян*. 1930/2. С. 31).

⁴¹ Належитість – борг.

Час від часу можемо подавати Вам точні звіти із спів[очого] життя так в Бориславі як і околиці. Будучи вже від кількох літ стало на місці – орієнтуюся в положенню і буду в силі подавати Вам точні і правдиві інформації. В Бориславі існує спів[оче] Т[оварист]во «Борисл[авський] Боян». – Товариство об'єднувало через декілька літ після війни найідейніший гурт суспільства і взагалі розбудило місто до життя. Товариство зорганізувало хор, який мав марку одного з кращих галицьких хорів. Головою Т[оварист]ва з початку був короткий час о. Ліщинський⁴², а опісля став головою п[ан] Лопата⁴³, ідейний чоловік, який до нині є головою Т[оварист]ва. Діригентом хору був від початку п[ан] Дуб⁴⁴, що сам має гарний голос, а під час неволі рос[і]йської навіть співав в Ташкенті в опері. –

Все було б дуже гарно. Та послідними часами почало Т[оварист]во і хор видимо упадати. Розпочалися нарікання таки зі сторони старшини Т[оварист]ва – на брак спів[очих] сил, – а коли вже з гори йде негативна мова, – то знана річ – що й наслідки мусять бути негативні. – Співаки однак були і є. Ходило тут о що іншого – а о що, – якраз в послідних місяцях показалося. – Проби хору переривалися, виступів жодних, – навіть у церкві перестали співати. – Згодом коли опінія загальна привикла до невідрадного стану упадку хору – рознеслася вість про організування приватного хору, – на платних підставах. Знайшла ся і енергія і співаки. Розпочато стягання співочих сил навіть з доколичних місцевостей. Розпочали ся проби і на місце хору «Борисл[авського] Бояна» – повстав приватний заробковий хор під управою п[ана] Дуба (діригента «Бояна»). Мимоходом кажучи – мене теж ангажували до того хору, однак якось щасливо я вибринув з сеї мутної води.

Так отже з-за жажди матеріяльної наживи кількох одиниць, – жертвується цілим Т[оварист]вом, – якого минуле є таке гарне, – а якого завдання спеціально в Бориславі важне і велике!

⁴² Йдеться, мабуть, про Івана Ліщинського (1883–?) – греко-католицького священника, рукопокладеного 1907 року, який впродовж 1910–1939 року працював священником у Бориславі, а в роках 1919–1934 був парохом парохом тутешньої церкви Воскресіння Господнього.

⁴³ Павло Лопата – громадський діяч та педагог на Дрогобиччині. Уродженець Кам'янки-Волоської, освіту здобув у початковій школі в Раві-Руській та учительській семінарії у Львові. По завершенні навчання вчителював у Дрогобичі. В роки I Світової війни в складі австрійської армії воював на фронті, а з 1917 р. був звільнений з війська за станом здоров'я. Повернувся до вчительської роботи. Був інспектором шкіл у Дрогобичі, студіював у Львові фізику і математику. Впродовж 1923–1939 р. працював учителем в Бориславі, був засновником хору «Бориславського Бояна», а з 1932 р. – очільником Бориславської філії Вищого музичного інституту, займався і громадською роботою. Під час німецької окупації працював директором бориславської школи. Виїхав до Німеччини, звідти в 1949 р. до Австралії. В Австралії був одним із організаторів українського хору «Боян» і керував ним у 1951–1953 і 1955–1958 роках.

⁴⁴ Дуб Теофіл (1891–1978) – хоровий диригент і педагог. За освітою – юрист. 1914 р. мобілізований до австрійської армії, воював, потрапив до російського полону, який відбував у Ташкенті. Під час перебування у полоні, співав в опері, навчався музики. По поверненні до Борислава продовжив навчання на теологічному факультеті. Викладав у Бориславській філії Вищого музичного інституту, виступав як соліст-вокаліст (баритон) в Бориславі і в Дрогобичі, деякий час вів хор «Просвіти» у Дрогобичі. Після війни керував хоровими колективами в Бориславі.

Голова «Бояна» п[ан] Лопата – якимось безрадний – і мабуть всеціло віддався під вплив п[ана] Дуба, – із якого почину повстає сей приватний хор, – а Виділ не має на стільки енергії заперестувати проти сього рода руїництва загальної і хосенної культурної організації. Може Редакція знайде способи – якими можнаби вразумити невідповідальні чинники сеї акції – і уратувати від остаточного упадку нашого спів[очого] Т[оварист]ва, до якого ми всі привикли і яке всі любимо.

Борислав 23 / I 1930.

ЛММСЛ. – Автограф чорним чорнилом з однієї сторони на трьох пожовклих аркуша (21 x 17 см) зі слідом поперечного згину. Зверху біля правого верхнього кута аркуша – фоліація, проставлена автором листа.

№ 9

Федір Стешко⁴⁵ – до Станіслава Людкевича (?)

Прага, 5 / II 1930р.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Листа Вашого з дня 26 / I ц[ього] р[оку] я одержав лише вчора (я виїздив з Праги на кілька день) тому нічого не можу дати для числа за місяць лютий. Я зараз закінчую 2 статті: 1) «Хорові твори Й. Б. Ферстера⁴⁶ (з нагоди 70-тих роковин з дня народження компоніста)» й 2) реферат з приводу розвідки п[ана] З. Лиска про оперу «Запорожець за Дунаєм»⁴⁷. Крім того, розпочав працю-реферат про книгу Шінемана (Schünemann) «Gefeschichte des Dirigens»⁴⁸. Перші дві статті сподіваюся

⁴⁵ Про Федора Стешка див. зноску 30.

⁴⁶ Йозеф Богуслав Ферстер (1859–1951) – чеський композитор, голова Чехословацької академії наук і мистецтв, учитель Ф. Стешка у Празькій консерваторії. Освіту здобув у Празькій консерваторії, відтак переїхав до Гамбурга, де з 1901 р. викладав у тамошній консерваторії. У Гамбурзі познайомився і заприятелював з Г. Малером. В 1903–1918 рр. живе у Відні, де працює як музичний критик і педагог. Згодом переходить на викладацьку роботу у Празьку консерваторію, в 1922–1931 стає її очільником. Впродовж 1931–1939 рр. – голова Чеської академії літератури і мистецтва. Як композитор – представник пізнього романтизму з відчутним впливом творчості А. Дворжака. Автор 5 симфоній, 6 опер, 2 скрипкових концертів, віолончельного концерту, камерних творів і духовної хорової музики.

⁴⁷ 1926 р. З. Лисько захистив докторську дисертацію на тему «Семена Артемовського-Гулака „Запорожець за Дунаєм” і його відношення до Моцартового „Уведення із Серайлю”» і на її основі опублікував згодом кілька статей на цю ж тему. Одна з них друкувалася у «Працях Високого Педагогічного Інституту в Празі» (С. 115–135) у 1929 році. Очевидно цю статтю має на увазі Ф. Стешко в листі. Однак публікованого реферату Ф. Стешка щодо цієї публікації З. Лиська невідомо. 1935 р. З. Лисько здійснив ще 2 публікації на цю тему: 1) стаття «Семена Артемовського-Гулака «Запорожець за Дунаєм». Назустріч. 1935/23, 1 грудня. С. 1; 2) окрема брошура: *Семена Артемовського-Гулака «Запорожець за Дунаєм»*. Стрий, 1935. 37 с. (видана, очевидно, з нагоди 1000-ої вистави опери у Львові). На цю другу публікацію є рецензія Ф. Стешка (*Українська музика*. 1937. № 7. С. 97–98). (Інформації про публікації З. Лиська подано за виданням: Савицький Р. (мол.) *Творчість Зіновія Лиська* : нотографія – дискографія – бібліографія. Кренфорд, Нью-Джерсі, США: Ключі, 1995. 84 с.).

⁴⁸ Георг Шюнеман (1884–1945) – німецький музикознавець і музичний педагог. 1907 р. захистив докторську дисертацію «Історія диригування» (про неї йдеться у листі). З 1920 р. – професор Берлінської Вищої школи музики, в 1932–1933 – її директор. З приходом нацистів

закінчити до понеділка 10 / II і тогож дня надійшло їх до редакції, так що вони, як що не встигнуть попасти до лютого числа журналу, то попадуть до березневого; до тогож числа, може, надійшло й третю статтю.

З великою радістю взяв би на себе обов'язки керуючого бібліографічним відділом журналу, що Ви їх мені пропонуєте, але для цього я просив би редакцію надсилати мені усі матеріали, що поступатимуть до зазначеного відділу, зазначаючи, що саме редакція бажала мати зреферованим у журналі й коли саме, а тепер просив би вказівок, що саме з закордонної музичної літератури надавалось би до тієї самої цілі, та що з музичного життя Чехословаччини цікавить редакцію.

З нетерпінням чекаю попередніх чисел журналу як певного дороговказу для мене.

Прошу прийняти запевнення у найвищій моїй пошані

Доцент Ф. Стешко

Адреса: Praha XVII, č. 311.

ЛММСЛ. – Автограф чорним чорнилом на складеному вдвоє аркуші паперу (21,3 x 13,7 см) зі слідами поперечних згинів. Текст розташовано за аркушевим принципом.

№ 10

Степан Горницький – до Станіслава Людкевича

Високоповажаний Пане Директор!

Пересилаю матеріал до «Енциклопедії». Імена підчеркнені означають, що все в порядку – колиж підчеркнення нема, то значить, що або не знав як написати, або якийсь блуд і т. п. – Через помилку Стеценко дістався до букви «Л» – завважені пропущення виписав на окремій картці.

Ще перед виїздом зі Львова просив о 2 знижки залізничні до Кракова. Тоді пан Директор заявили, що можу одержати знижку щойно по зужиттю першої. Користаючи з okazji пересилаю зужиту знижку – та прошу переслати в залученій конверті нову (Lwów – Kraków).

Зістаю з поважанням

Ст. Горницький

Дрогобич 5. VII.930.

ЛММСЛ. – Автограф чорним чорнилом на двох сторонах поховлого аркуша (20,8 x 16,7 см) паперу зі слідами поперечного згину

до влади вступив в їх ряди, керував Державним товариством музичних інструментів, завідував відділом Державної бібліотеки Прусії.